

Innovaatiotoiminnan ekosysteemisopimus Seinäjoen kaupungin ja valtion välillä

2021-2027

Seinäjoki

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Innovaatiotoiminnan ekosysteemisopimus

1. Sopimusosapuolet

Työ- ja elinkeinoministeriö (TEM) ja Seinäjoen kaupunki

Muut yhteistyösopimukset:

Into Seinäjoki Oy

Seinäjoen ammattikorkeakoulu Oy

Seinäjoen yliopistokeskus

Etelä-Pohjanmaan Liitto

Etelä-Pohjanmaan Ely-keskus

Opetus- ja kulttuuriministeriö

2. Tarkoitus ja tausta

Hallitus on asettanut tavoitteeksi nostaa Suomen tutkimus- ja kehittämismenojen osuus nykyisestä 2,7 prosentin bruttokansantuoteosuudesta 4 prosenttiin 2030 mennessä. Tähän pääsemiseksi tarvitaan yhteistä näkemystä ja missioita, kunnianhimoisempaa tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaa (tki-toimintaa) sekä investointeja niin julkiselta kuin yksityiseltä sektorilta.

Kansallisen TKI-tiekartan mukaan korkeatasoinen osaaminen on perusta, jolle tavoitteiltaan kunnianhimoista, alueiden, alojen ja organisaatioiden vahvuudet hyödyntävää, kansainvälisesti kilpailukykyistä ja yhteiskunnan uudistumista tukevaa innovaatiotoimintaa voidaan rakentaa. Valtion ja kaupunkien väliset ekosysteemisopimukset ovat olennainen osa tiekartan uutta kumppanuusmallia, jonka tavoitteena on vahvistaa julkisen ja yksityisen sektorin välistä tki-yhteistyötä. Osaamiskärkien vahvistamiseksi, leventämiseksi ja vaikuttavuuden lisäämiseksi tutkimusta ja sitä hyödyntäviä verkostoja on koottava isommiksi osaamiskeskittymiksi ja ekosysteemeiksi.

Hallitusohjelmassa linjataan, että yliopistokaupunkien kanssa luodaan erilliset sopimukset julkisen ja yksityisen tki-rahoituksen strategisesta kohdentamisesta globaalisti kilpailukykyisten ekosysteemien vahvistamiseksi. Ekosysteemisopimukset ovat osa hallituksen toimia, joilla Suomesta halutaan luoda vuoteen 2030 mennessä maailman toimivin kokeilu- ja innovaatioympäristö. Hallitusohjelman strategisena tavoitteena on, että Suomi tunnetaan teknologisen kehityksen, innovatiivisten hankintojen ja kokeilukulttuurin edelläkävijänä. Innovatiivisten julkisten hankintojen määrää halutaan kasvattaa 10 prosenttiin julkisista hankinnoista vaalikauden loppuun mennessä sekä niiden avulla kehittää palveluja, luoda kasvua ja mahdollistaa referenssimarkkinoiden kehittymistä.

Kansallisen kaupunkistrategian mukaan kaupungit toimivat osaamisen ja innovaatiotoiminnan sekä yritystoiminnan kehittämisen alustoina. Strategia tunnistaa, että kaupungit ja valtio yhdessä korkeakoulujen, tutkimuslaitosten sekä elinkeinoelämän kanssa luovat edellytyksiä maailmanluokan osaamiskeskittymille ja innovaatioympäristöille.

Sopimuksessa määritellyt strategiset painopisteet vastaavat opetus- ja kulttuuriministeriön tunnistamia ja tukemia korkeakoulujen osaamiseen perustuvia vahvuuksia.

Sopimus on luonteeltaan aiesopimus, joka määrittää osapuolten tahtotilan, tavoitteet ja painopisteet.

3. Tavoitteet

Ekosysteemisopimusten kantavana ideana on innovatiiviset ja edelläkävijyyttä tavoittelevat kaupungit, jotka omien vahvuuksien pohjalta hyödyntävät digitalisaation, uusien teknologioiden ja hiilineutraaliuden tuomia mahdollisuuksia ja siten vauhdittavat elinkeinoelämän uudistumista ja kestävästä kaupunkia.

Sopimuksilla vahvistetaan vetovoimaisten osaamiskeskittymien ja innovaatioympäristöjen rakentumista sekä suomalaisten toimijoiden kytkeytymistä kansainvälisiin tki-verkostoihin ja arvoketjuihin. Sopimuksilla kehitetään innovaatiotoiminnan ekosysteemejä eli tiiviitä yhteistointaverkostoja, vahvistetaan osaamiskärkeä sekä lisätään tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnan vaikuttavuutta kaupunkilähtöisesti. Keskeisinä keinoina ovat kaupunkikehityshankkeet, innovatiiviset julkiset hankinnat, tutkimustulosten hyödyntäminen, uudet liiketoiminta-ekosysteemit, start-up -yhteisöt sekä osaamisen vahvistaminen kansainvälisten osaajien avulla. Toimenpiteiden odotetaan luovan uutta paikallista kehitysdynamiikkaa, kansainvälisesti merkittäviä uusia kasvuavauksia sekä kaupunkien välisen yhteistyön tiivistymistä sopimuksen painopistealueilla.

Seinäjoen kaupungin ja valtion välisen ekosysteemisopimus -kokonaisuuden tavoitteena on kahden myöhemmin kuvattavan painopisteen alla eri toimenpitein kiihdyttää liiketoiminta-ekosysteemien kasvua kansainväliselle tasolle, alueelliset vahvuudet sekä yritysten osaaminen, kestävyysmuutos ja digitalisaatio huomioiden. Toimenpiteillä tiivistetään yritysten ja tki-toimijoiden yhteistyötä osaamisen lisäämiseksi, uusien teknologioiden käyttöönoton ja innovaatiotoiminnan vauhdittamiseksi yrityksissä, erityisesti kansainväliset markkinat huomioiden. Toimenpiteet on alueella valmisteltu yhteistyössä elinkeinoelämän, korkeakoulujen ja oppilaitosten, alueen kehittäjäorganisaatioiden sekä tutkimuslaitosten kanssa.

4. Strategiset painopistealueet 2021-2027

Seinäjoen innovaatiotoimintaa vahvistava ekosysteemikokonaisuus vuosille 2020-2027 on nimeltään **Älykäs vihreä kasvu**. Strategisen tason kehittämisen painopisteitä kokonaisuudessa ovat **ruokaekosysteemin kestävä uudistuminen** ja **älykkäästi uudistuva teollisuus**.

Seinäjoen ekosysteemisopimus perustuu alueellisiin vahvuuksiin, joita ovat mm. vahva yrittäjyyden perinne, monialainen ja laajasti verkottunut korkeakoulutoiminta sekä tiivis yhteistointa eri osapuolten kesken. Alueen strategiseksi innovaatioekosysteemeiksi on maakuntatasolla E-P:n maakuntaohjelmassa (2018-2021) sekä älykkään erikoistumisen strategiassa nostettu kestävät ruokajärjestelmät ja biotalouden uudet ratkaisut sekä älykkäät ja energiatehokkaat järjestelmät. Samoin kaupungin strategiassa (2018-2025) sekä ruokajärjestelmä että kehittyvä teknologiateollisuus ovat tunnistettuja kehittämisen kärkiä. Seinäjoen ammattikorkeakoulun ja yliopistokeskuksen yhteiset osaamisen painoalat ovat: kestävät ruokaratkaisut, älykkäät teknologiat, hyvinvointi ja luovuus sekä edellisiä läpileikkaavina kasvuyrittäjyys.

Ekosysteemisopimuksen ensimmäisen painopistealueen ”ruokaekosysteemin kestävä uudistuminen” valinta pohjautuu systemaattiseen kehitystyöhön, jota vuosien varrella on tehty yhteistyössä alan tki-toimijoiden kanssa ja sen myötä tapahtuneeseen toimialan vahvistumiseen. Alueella sijaitsevat isot, jo kansainväliset elintarvikealan yritykset ovat valmiita ottamaan entistä keskeisemmän roolin liiketoimintaekosysteemin uudistamisessa ja start-up kulttuurin luomisessa. Kehittämistä ja toimialan kansainvälistymistä halutaan jatkossa tehdä entistä enemmän suurten yritysten vahvuuksiin pohjautuen ja kestävyysmuutos kasvun lähteenä huomioiden. Tämä mahdollistaa globaalisti kilpailukykyisen ekosysteemin syntyminen.

Toinen valittu painopistealue ”älykkäästi uudistuva teollisuus” pohjautuu seudun nosteessa olevan valmistavan teollisuuden automaation ja digitalisaation kasvuun sekä erinomaiseen logistiseen sijaintiin. Vahva yritysvetoinen yhteenliittymä - veturinaan kansainvälinen yritys ja sen ympärille rakentunut teknologiayritysten klusteri, vahvistettuna alueen osaamisverkostolla - on valmis nousemaan seuraavalle tasolle uudenlainen arvonluonnin logiikka ja digitalisaatio huomioiden. Innovaatioekosysteemin muodostumista tuetaan kestäväillä logistisilla ratkaisulla ja uusien liiketoimintamallien edistämällä start-up- ja kasvuyrittäjyydessä, osaaminen ja osaajat huomioiden. Kansallisesti tehdään tiivistä yhteistyötä Tampereen kanssa EDIH-verkoston vahvistamiseksi.

Uusi kehittämisen tapa korostaa toimintaa, yritysten tarpeet ja vahvuudet vahvasti huomioivaa tekemistä sekä yhteistoiminnallisuutta. Kokonaisuuden tavoitteena on alueen vahvuuksiin pohjautuvien kansainvälisesti kilpailukykyisten liiketoimintaekosysteemien synnyttäminen. Vuosina 2021-2027 kahden strategisen painopisteen alla edistetään kuuden toimenpidokokonaisuuden toteuttamista.

4.1 Ruokaekosysteemin kestävä uudistuminen

Tavoitteena on sopimuskauden aikana uudistaa alueen ruokaekosysteemi kestävästi uudelle kansainväliselle tasolle yritysten vahvuudet, investoinnit, alan kestävyysmuutos ja digitalisaatio kasvun lähteenä huomioiden. Korkean arvonlisän vientituotteiden synnyttäminen osana ruokaekosysteemin uudistamista nostaa tavoitetasoa. Painopistettä edistetään kolmen toimenpidokokonaisuuden avulla:

4.1.1 Toimenpidokokonaisuus: Foodteam 2.0. Ruokainnovaatioekosysteemin vahvistaminen

Vuoteen 2023 mennessä konkreettisinä tavoitteina ovat yritysvetoisen Food Team -toiminnan aktiivisuus, elintarvikealan isojen yritysten kumppanuuksien tehdyt kartoitukset ja niiden pohjalta syntyneet uudet kumppanuudet ja yhteistyökuviot sekä tunnistettujen yhteisten kehittämistarpeiden pohjalta käynnistyneet (2-3 kpl) kehittämishankkeet. Lisäksi niistä kansainvälisistä verkostoista, joissa alueena ollaan jo mukana, on löydetty uusia kumppanuuksia erityisesti alueen yrityksille. Toimenpidokokonaisuuden tavoitteena vuoteen 2027 mennessä on vahvistaa ja monipuolistaa alueen ruokainnovaatio -ekosysteemiä elävöittäen sen toimijakenttää sekä keskinäisiä suhteita alueellisessa, kansallisessa ja kansainvälisessä viitekehityksessä.

Toimenpiteet pitävät sisällään mm. yritysvetoisen ja vahvan tki -linkityksen omaavan Food Team -ryhmän toiminnan aktivoitumisen, isojen yritysten alihankintaketjujen vahvistamisen ja uusien kumppanuuksien synnyttämisen toimialan sisällä ja välillä sekä olemassa olevien ja uusien kansainvälisten verkostojen ja testialustojen tehokkaan hyödyntämisen eri tavoin, paitsi kiihdyttämään start-up:ien syntymistä myös vahvistamaan kasvuyrittäjyyttä.

4.1.2 Toimenpidokokonaisuus: Ruokajärjestelmän kestävyysmuutos kasvun lähteenä

Globaali kestävyysmuutos haastaa myös ruokajärjestelmän yritykset ja toimijat. Vuoteen 2023 mennessä konkreettisinä tavoitteina on esimerkiksi, että yritykset ovat tunnistaneet muutoksen luomia mahdollisuuksia toimintansa uudistamisessa ja kehittämisessä sekä uusien tuote- ja palveluinnovaatioiden synnyttämisessä ja kaupallistamisessa. Lisäksi vähintään yksi isompi kehittämishanke teeman ympäriltä on käynnistynyt, kuluttajalähtöisen kehittämisen kahta toimintamallia on testattu yhdessä yritysten kanssa, yritysten osaamista erityisesti vientiosaamisen näkökulmasta on edistetty ja uusien kansainvälistä potentiaalia sisältävien tuoteideoiden ”boostausmenetelmiä” on saatu vauhtiin. Samalla on kehitetty yritysten verkkoliiketoimintaa. Toimenpidokokonaisuuden tavoitteena on vuoteen 2027 mennessä

vahvistaa yritysten uusien liiketoimintamahdollisuuksien hahmottamista, osaamista sekä aktiivista roolia osana ruokaekosysteemiä ja sen kestävyysmuutosta.

Toimenpiteet pitävät sisällään mm. yhteiskehittämistä, uusien liikeideoiden testausmenetelmiä ja -alustoja (ml. kansainvälisyys), yritysten digitaalisen osaamistason nostamista, kuluttajatuntemuksen ja kuluttajalähtöisen toimintamallin ja aktiivisen kuluttajan roolin sekä ruokaturvallisuusosaamisen parempaa hyödyntämistä liiketoiminnan kasvun tukena sekä kokeiluja esim. erilaisista hiljaisten signaalien keräilymalleista.

4.1.3 Toimenpidekokonaisuus: Tulevaisuusinvestoinnit kehitysalustana

Vuoteen 2023 mennessä tavoitteena on, että sekä yksityisten että julkisten investointien puolella on käynnistynyt vähintään yksi sellainen investointi, jossa päästään pilotoimaan uuden yritysyhteistyön mallia. Toimenpidekokonaisuuden tavoitteena on vuoteen 2027 mennessä vahvistaa sekä yksityisten että julkisten tulevaisuusinvestointien ja yritysten välistä yhteyttä liiketoiminnan kasvun ja uudistumisen alustana.

Toimenpiteet pitävät sisällään mm. investointien ennakointi- ja selvitystyötä, olemassa olevan datan tunnistamistyötä, vuoropuhelun edistämistä, testauskonseptien luomista ja kokeilua, yritysyhteistyön edistämistä, ideointi- ja kaupallistamistyöpajoja, hackatoneja ja yhteiskehittämistä.

4.2 Älykkäästi uudistuva teollisuus

Tavoitteena on sopimuskauden aikana alueen nousevan valmistavan teollisuuden automaation ja digitalisaation vahvistaminen ja toimintaedellytysten kehittäminen erityisesti kestävät logistiset ratkaisut huomioiden sekä alan uuden kansainvälisen liiketoiminnan ja liiketoimintamallien synnyttäminen. Painopistettä edistetään kolmen toimenpidekokonaisuuden kautta:

4.2.1 Toimenpidekokonaisuus: Techteam 2.0 - Teknologiaclusterista innovaatioekosysteemiksi

Vuoteen 2023 mennessä konkreettisina tavoitteina ovat, että yhteinen brändivisio on luotu, TechTeam 2.0 organisoitumalli on selvillä, road map -yhteisen kehittämisen tueksi on tehty ja malli osaamistarpeiden kartoitukseen ja ns. nopean reagoitumallin testaus yhteistyössä oppilaitosten ja yritysten kanssa on hyvässä vauhdissa.

Tavoitteena on vuoteen 2027 mennessä edistää monialaisen, alueen valmistavan teollisuuden yritysten kilpailukykyä, digitalisaatiota ja tuotannon tehokkuutta tukevan liiketoiminta- ja innovaatioekosysteemin syntymistä.

Toimenpiteet pitävät sisällään mm. yritysyhteistyön koordinoitua, tiivistämistä ja brändäystä, osaamis- ja resurssikartan ja -tarpeiden koostamista, osaajahoukuttelua, oppilaitos ja yritysyhteistyön vahvistamista ja osaamistarpeisiin vastaamisen nopean mallin luomista ja testausta.

4.2.2 Toimenpidekokonaisuus: Kestävän logistiikan keskittymä

Vuoteen 2023 mennessä konkreettisina tavoitteina ovat, että asema-alueen toiminnalliset- ja investointisuunnitelmat suurratapiha-alueen osalta ovat valmiit, logistisia ratkaisuja tarjoavien/käyttävien yritysten konsortiot ovat koossa ja investointi-/kehittämishankkeita on valmistelussa. Droonilogistiikan ja sähkölentotoiminnan sekä ekologisen mallilentokenttätoiminnan osalta yritysten osaaminen on lisääntynyt ja kiinnostuneiden yritysten joukko on selvillä. Lisäksi vähintään yksi isompi kehittämishanke aiheen tiimoilta on valmistelussa.

Toimenpidekokonaisuuden tavoitteena on vuoteen 2027 mennessä edistää alueen ekologisia logistisia ratkaisuja siten, että ne tukevat yritysten kestävästä liiketoiminnan kasvua.

Toimenpiteet pitävät sisällään mm. Seinäjoen asema-alueen kehittämiseen kytkeytyviä erilaisia hankkeita, droonilogistiikan ja sähkölentotoiminnan kehittämistä eri tavoin sekä kansainvälisen ekologisen mallilentokentän teknologiapilotointiin liittyviä toimenpiteitä.

4.2.3 Toimenpidekokonaisuus: Uusien liiketoimintamallien edistäminen

Vuoteen 2023 mennessä konkreettisina tavoitteina ovat, että käynnissä on vähintään yksi uusi kokeilu start-up-yrityksyyden edistämiseksi, verkkoliiketoiminnan ekosysteemi on mallinnettu ja visio verkkokaupan solmukohtana toimimisesta on edennyt ja verkkoliiketoiminnan kehittämisestä kiinnostuneita yrityksiä on mukana kehittämistyössä. Lisäksi alueellisen vientitakuu -konseptin mallinnus yhdessä yritysten kanssa on tehty. Yhteistyö alueelliseen Talent hub -toimintaan on myös käynnistynyt.

Tavoitteena on vuoteen 2027 mennessä lisätä dynaamista ja uusiutuvaa liiketoiminta- / yrityskulttuuria erityisesti valmistavan teollisuuden toimialalla, uuden liiketoiminnan ja liiketoimintamallien syntyä sekä yritysten muutosten ennakoitavuutta ja uudistumista.

Toimenpiteet pitävät sisällään mm. tulevaisuuden liiketoimintaympäristön ennakoitavuuden lisäämistä, yritysjärjestelyjen edistämistä, erilaisia kokeiluja start-up- ja kasvuyrityksyyden edistämiseen, yritysten kansainvälisen verkkoliiketoimintaekosysteemin rakentumisen tukemista, uusien rahoitusmallien kehittämistä ja Talent Hub yhteistyön tiivistämistä.

5. Sopimuksen rahoitus

Valtio ja kaupunki yhdessä rahoittavat sopimuksen toteuttamista. Sopimusta rahoitetaan EU:n kestävästä kaupunkikehittämisen rahoituksella vuosina 2021-2027 (EAKR, ESR ja soveltuvin osin JTF). Tätä ennen sopimusten toimeenpanon käynnistystä rahoitetaan kansallisesta alueellisesta kehittämisrahasta (AKKE -raha).

Kaupunkiseudun rahoituskehys sopimuksen mukaiseen toimintaan osoitetaan TEM:n alueellisissa rahoitusjakopäätöksissä (AKKE-rahoitus ja EU:n kestävästä kaupunkikehittämisen rahoitus) pohjautuen sopimusohjeissa (TEM 24.6.2020) määriteltyihin kriteereihin.

Ekosysteemisopimuksen kokonaisrahoituksessa sovelletaan ohjeellista jakosuhdetta, jossa paikallinen omarahoitusosuus (Seinäjoen kaupunki ja muu julkinen rahoitus) on 40 % ja EU:n kestävästä kaupunkikehittämisen rahoituksen osuus 60% (EU ja valtio). Käynnistysvaiheen AKKE-rahoituksessa sovelletaan samaa rahoitussuhdetta. Mahdollisissa yliajallisissa teemaverkostoissa sovelletaan tästä poikkeavaa jakosuhdetta

EU:n elpymis- ja palautumistukivälineen sisältämiä rahoitusvälineitä voidaan erikseen hyödyntää sopimuksen mukaisten kokonaisuuksien (kuten investoinnit) toteuttamiseen. Seinäjoen kaupunkiseutu on tehnyt arvion näiden välineiden mahdollisista käyttökohteista, ja arvio sisältyy toimeenpanoliitteeseen.

6. Toteutus ja seuranta

Kaupunkien kanssa solmittavat ekosysteemisopimukset yhdessä muodostavat EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelman kestävästä kaupunkikehittämisestä koskevan kaupunkikehittämisen suunnitelman. Kunkin kaupunkiseudun sopimuksessa toteutettavien toimenpiteiden tulee olla

kaupunkikehittämisen suunnitelman mukaisia. Toimeenpanossa noudatetaan lakia alueiden kehittämisestä ja alue- ja rakennepolitiikan toimeenpanosta ja rahoittamisesta. Hankkeiden tukelupoisuuden arviointi perustuu Uudistuva- ja osaava Suomi 2021-2027 -ohjelman ohjelmasiikirjaan.

Sopimuksen toteuttamista seurataan oheisen toimeenpanosuunnitelman kautta, johon tässä vaiheessa on esimerkinomaisesti kirjattu suunnitteilla olevia hankeaihoita. Toimeenpanoliittettä käytetään jatkossa sopimuksen tavoitteiden toteutumisen seurantaan. Sopimuksen toteutuksen myötä täsmentyvät toimenpiteet ja hankkeet kirjataan vastaavalla tavalla.

Ekosysteemisopimusta varten Seinäjoen kaupunki perustaa johtoryhmän, jossa ovat edustettuina sopimuksen paikallinen pääosapuoli Seinäjoen kaupunki ja muut paikallisesti tarpeelliseksi katsotut yhteistyötahot, edustaja Into Seinäjoesta, Seinäjoen ammattikorkeakoulusta sekä yliopistokeskuksesta, Etelä-Pohjanmaan Liitosta ja Ely -keskuksesta. Tarvittaessa ryhmää täydennetään. Johtoryhmä vastaa sopimusta toteuttavien ja sopimuksessa mainittujen strategisten painopisteiden mukaisten hankkeiden ja toimenpiteiden valinnasta sekä toteutuksen seurannasta.

Sopimukset solmineiden kaupunkien, työ- ja elinkeinoministeriön ja muiden sopimuksissa mukana olevien kansallisten toimijoiden välille perustetaan kansallinen ohjausryhmä, jonka tehtävänä on koordinoita ja seurata sopimusten toteuttamisen kokonaisuutta. Ohjausryhmän tarkoituksena on myös varmistaa hyvä vuorovaikutus kaupunkiseutujen kanssa tavoitteena sopimusten laadukas ja tuloksellinen toteuttaminen ja vertaiskehittäminen.

Sopimuksen sisältöjä (strategisia painopisteitä) voidaan tarpeiden mukaan ja osapuolten välillä yhteisesti tarkistaa sopimuskauden aikana sopimusasiakirjaa päivittämällä. Niin ikään, mikäli sopijaosapuolen edellytykset sopimuksen toteuttamiseen oleellisesti muuttuvat, sopimusta voidaan tarkistaa tai se voidaan purkaa sopijaosapuolen aloitteesta. Tarkistaminen ja purkamisilmoitus tehdään kirjallisesti.

Sopimus astuu voimaan molempien osapuolten allekirjoitettua sen ja päättyy 31.12.2027.

Allekirjoitukset

Mika Lintilä
Elinkeinoiministeri

NN
Seinäjoen kaupunki

LIITE: Alustava toimenpidesuunnitelma